
ПРАВО ЈАВНИХ НАБАВКИ

др *Гордана* ГАСМИ
професор на Правном факултету Универзитета Сингидунум

др *Марија* КОСТИЋ
професор на Правном факултету Универзитета Сингидунум

„ЗЕЛЕНЕ“ ЈАВНЕ НАБАВКЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ И ЊИХОВА ПРИМЕНА У СРБИЈИ

Резиме

Модел зелених јавних набавки (у даљем тексту: ЗЈН) дефинисала је Евројска комисија као „процес у ком се јавна управа труди да набави добра, услуге и радове који током свој чистијавој живојној процеса имају знатно мањи негативан утицај на живојну средину од других сличних добара, услуга и радова“.¹ Усвајањем овој концепција постиже се двоструки ефекат – развија се одржива индустрија и задржава привредни раст. ЗЈН се примењују на добровољној основи, што значи да државе чланице ЕУ и јавна управа самостално одређују у ком обиму ће применити њихове стандарде. Овај модел се већ користи као дојуна Директивама ЕУ о јавним и комуналним набавкама,² па иако јавне управе широм Европе набављају енергетски ефикасне рачунаре, канцеларијски намештај од одрживој дрвета, зграде са ниском индустријом енергије, рециклирани папир, еколошка средства за чишћење и сл. Циљ овој рада је да укаже

1 *European Commission Communication COM (2008) 400, „Public procurement for a better environment“*, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0400:FIN:EN:PDF>, стр. 4.

2 Directives 2004/18/EC on the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts and 2004/17/EC on the procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors of the European Parliament and of the Council.

релевантним субјектима у Србији на неопходности промовисања и примене овој концепцији у знатно већем обиму од досадашње.

Кључне речи: *зелене јавне набавке, одржива потрошња и привредни раст, јавне и комуналне набавке, утицај на животну средину.*

I Увод

Одмах на почетку се поставља питање зашто куповати зелено? Као и на многа друга питања XXI века и на ово одговор дају сами разлози успостављања одрживог развоја и очувања животне средине, а који су истовремено и економски оправдани. Већ сам назив зелене јавне набавке указују на нешто што је позитивна ствар, али да би концепт као такав био опште прихваћен, неопходно је објаснити његове суштинске предности. Са трошковима од око 2 трилиона евра (еквивалент 19% ГДП-а ЕУ) јавна управа је највећи потрошач у Европи.³ Користећи свој набавни и потрошачки капацитет да изабере добра, услуге и радове који имају смањен утицај на животну средину, јавна управа може значајно допринети реализацији локалних, регионалних, националних и међународних циљева одрживог развоја, а пре свега, утицати на свест шире јавности о значају еко-производа и услуга.

Поред еколошких мотива, концепт зелених јавних набавки је снажно оправдан и економским. Наиме, кроз примену овог концепта јавна управа може остварити значајне уштеде у дугорочном периоду. Набавка производа који штеде енергију или воду, сасвим сигурно ће резултирати у смањењу рачуна за комуналије. Смањење отровних супстанци у производима може довести до смањења трошкова одлагања отпада. Такође, они који спровде ЗЈН биће истовремено боље припремљени да одговоре и на политичке и правно-обавезујуће циљеве у погледу смањења емисија гасова, енергетске ефикасности итд.

Бројне политике и стратегије ЕУ представљају и препоручују спровођење концепта ЗЈН, препознајући њихов потенцијал да подстакну одрживију употребу природних ресурса, уведу иновације и позитивне промене у смислу одрживе производње и потрошње. Европа 2020, стратегија ЕУ за паметан, одржив и инклузиван развој,⁴ такође истиче ЗЈН као једну од конкретних мера која ће допринети реализацији таквог развоја.

3 *European Commission GPP website*, доступно на адреси: http://ec.europa.eu/environment/gpp/what_en.htm.

4 COM (2010) 2020 *Europe 2020 – A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth*.

Србија је препознала концепт “зелених јавних набавки” као јавне набавке које поред цене воде рачуна и о животној средини и социјалној компоненти, и које имају значајан ниво учешћа јавности у одлучивању, те их као такве прогласила једним од стратешких циљева до 2015. године, али је искуство у примени ЗЈН још увек изузетно ограничено. Позитивна ствар је што се може рећи да свест о потреби увођења праксе оваквих набавки постоји, али је недостатак знања о доступним производима, услугама и процедурама који задовољавају стандард зелених јавних набавки са аспекта смањеног негативног утицаја на животну средину проблем који се још увек не може лако превазићи.⁵

II Зелене јавне набавке у правном-политичком оквиру Европске уније

1. Улога зелених јавних набавки у политици ЕУ

а) ЗЈН у оквиру политике Европске уније

Са циљем да подстакну одрживију употребу природних ресурса, промену понашања и навика у циљу одрживије потрошње и одржива иновативна решења, зелене јавне набавке су представљене у многим политикама и стратегијама ЕУ. „Европа 2020“ – стратегија ЕУ за паметан, одржив и инклузиван раст и развој, истиче управо ЗЈН као једну од приоритетних мера за постизање таквог раста и развоја.

Такође, ЗЈН су представљене и у оквиру Акционог плана за одрживу производњу и потрошњу, који предлаже низ мера којима се подржава примена ЗЈН у оквирима држава чланица ЕУ.⁶ У обавештењу издатом 2008. године – „Јавне набавке за бољу животну средину“, Европска комисија је поставила циљ да до 2010. године 50% свих реализованих јавних набавки у ЕУ треба да буду „зелене“, односно да су у складу са главним заједничким критеријумима зелених јавних набавки у погледу десет приоритетних група производа/услуга, као што су они у области грађевинарства, саобраћаја/транспорта, средстава за чишћење и услуга. Све је већи број држава чланица ЕУ које примењују концепт ЗЈН, а Европска комисија редовно спроводи и мониторинг у погледу примене овог концепта у државама чланицама. Прва студија објављена је 2009. године на бази мониторинга реализованог у Аустрији, Данској, Финској,

5 „Студија о достигнућима и перспективама на путу ка зеленој економији и одрживом расту у Србији“, *Национални извештај за Свешку конференцију о одрживом развоју „Рио+20“*, Рио де Женеиро, 20–22. јун 2012. године.

6 COM(2008) 397 *Communication on the Sustainable Consumption and Production and Sustainable Industrial Policy Action Plan.*

Немачкој, Холандији, Шведској и Великој Британији, а последња 2011. године на бази учешћа 850 јавних управа из 26 држава чланица ЕУ.⁷

Што се тиче националне политике држава чланица, већина њих (двадесет једна држава) је усвојила Националне акционе планове о зеленим јавним набавкама или одрживим јавним набавкама (у даљем тексту: ОЈН) и у њима представиле различите акције и мере којима ће подстицати зелене/одрживе јавне набавке.⁸ Интересантан је податак да су у осамнаест држава чланица запослени у јавној управи завршили програме обуке и тренинге за реализацију ЗЈН/ОЈН, а да су у Немачкој, Португалу и Чешкој стандарди ЗЈН у погледу набавке одрживог дрвета, ИТ-а и употребе ЛЦЦ-а добили правно обавезујући карактер.

б) Разлози примене концепција ЗЈН у јавним набавкама у ЕУ

У уводу је наглашено да као и на многа друга питања XXI века и на питање због чега примењивати концепт зелених јавних набавки одговор дају сами разлози успостављања одрживог развоја и очувања животне средине, а који су истовремено и економски оправдани. С обзиром да је одрживи развој приоритетан концепт развоја Европске уније, размотрићемо конкретне разлоге и сагледати бенефите за спровођење зелених јавних набавки према оцени Европске комисије.

Комисија ЕУ, разматрајући концепт зелених јавних набавки, указује на следеће разлоге и предности, које ће државе чланице имати уколико буду примењивале поменути принцип:

- Еколошки разлози/користи – реализацијом јавних набавки које ће поштовати принцип заштите животне средине, директно ће се утицати на смањење постојећих и превенцију будућих проблема као што су емисије штетних гасова, загађење вода и земљишта, оптимизација употребе воде, сеча шума и сл. Индиректни ефекти примене овог концепта огледаће се у ширењу еколошке свести јавности, што би временом требало да доведе до стања у ком би и приватан сектор почео да следи праксу јавног сектора.
- Социјални и здравствени разлози – користи су директна „последница“ подизања нивоа квалитета стандарда производа и услуга набављених од стране јавних власти, што се огледа на примерима удисања чистијег ваздуха, конзумирања еколошки

7 Студије доступне на адреси: http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm.

8 Шест преосталих држава (Бугарска, Естонија, Грчка, Ирска, Мађарска и Румунија) су у процесу и усвајања NAP-а. Више информација доступно на адреси: http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm.

здравије воде за пиће, еколошки чистијих и сигурнијих услова за рад и сл.

- Економски разлози – користи се огледају првенствено у чињеници да се применом концепта зелених набавки остварују велике уштеде на „дуге стазе“ (мањи рачуни за потрошњу електричне енергије и воде, на пример).

Са друге стране, подстиче се иновативност и развој производних индустрија и услужног сектора, а у служби остварења циљева одрживог развоја. Наиме, већа потражња за еко-производима и услугама подстаћи ће нова иновативна индустријска решења са којима ће произвођачи бити конкурентни на тржишту и тендерима, а истовремено и одрживо пословати.

2. Правни акти који директно или индиректно регулишу и подстичу зелене јавне набавке у ЕУ

а) Релевантни правни оквир

Директива 2004/18/ЕЦ о јавним набавкама и Директива 2004/17/ЕЦ о комуналним набавкама су први правни акти Европске заједнице који помињу аспект „зелених јавних набавки“, у контексту могућности остварења економске добити уз истовремено спровођење мера заштите животне средине у државама чланицама. Директива о јавним набавкама у члану 6. експлицитно позива на примену принцип интегрисања и садржи одредбу која, по први пут, третира аспекте „зелених набавки“ у области јавних набавки. Поред њих, постоје друге директиве које на индиректан начин утичу на праксу примене ЗЈН, као нпр. Директива 2009/33/ЕЦ о „чистим“ возилима која обавезује владе држава чланица да приликом набавке транспортних и путничких возила воде рачуна о утрошку енергије и утицајима на животну средину взила током читавог њиховог животног века.⁹

Поред њих, Пети и Шести еколошки акциони план се конкретно односе на значај зелених набавки. Пети еколошки акциони план (1992–1999)¹⁰ наглашава „подељену одговорност“ јавног и приватног сектора у заштити животне средине. У њему је истакнуто да одлуке о куповини и потрошњи, било да их доносе појединци или правна лица, могу имати важан утицај на животну средину и закључује да се, посебно када се узме у обзир обим тржишта јавних набавки, еколошки

9 Члан 5(1) Директиве 2009/33/ЕЦ од 23.4.2009. године о чистим и енергетски ефикасним возилима, L 120.

10 5th European Environmental Action Programme, O.J. 1993, C-138/1.

фактори морају разматрати приликом доношења одлука јавне управе о набавкама. Шести еколошки акциони план „Животна средина 2010: наша будућност, наш избор“¹¹ успоставља „интегрисану политику производа“ као кључни елемент креирања еколошке политике ЕУ. У њему се наводи да ће ова политика „третирати начине побољшања утицаја производа на животну средину током читавог њиховог животног века трајања“, од фазе производње, употребе, одлагања, рециклирања. Осим тога, политика „ће обухватити мере економских подстицаја за производе који нису штетни по животну средину, подстичући *зелену* *поштражњу* путем бољег информисања потрошача, развијајући објективну основу за *зелене јавне набавке* и мере промовисања дизајна еко-производа“.

У Зеленој књизи о интегрисаној политици производа¹² се тврди да се јавна управа мора понашати као лидер у процесу „зеленог управљања“ и „у усмеравању потрошње према производима који су мање штетни по животну средину“. Треба нагласити да значај „зелених јавних набавки“ нису препознале само институције ЕУ и владе држава чланица, већ и шира међународна заједница на челу са Организацијом за економску сарадњу и развој (у даљем тексту: ОЕЦД). Двадесет две државе чланице ове организације су се сагласиле и у јануару 2002. године објавиле Препоруку за побољшање еколошког учинка јавних набавки.¹³ Државе чланице се подстичу да приликом реализације јавних набавки више воде рачуна о еколошким предностима производа и услуга, те им се дају и конкретне инструкције у вези са корацима које у том циљу треба да реализују. Многе чланице ОЕЦД-а следе дату препоруку и упутства, а све је већи број и држава изван Европе које чине исто.

Да би представљање правног аспекта ЗЈН Европске уније у потпуности било заокружено, неопходно је све ставити и у контекст одредби актуелног Уговора о ЕУ – Лисабонског уговора. Једна од најзначајнијих новина Уговора из Лисабона, у односу на еколошке одредбе претходних Уговора о ЕУ је то што овај Уговор, по први пут, као основни еколошки циљ поставља не само заштиту, већ и „побољшање квалитета животне средине“, за разлику од претходних уговора који су прописивали само обавезу „очувања“. Осим поменутог, Уговор из Лисабона иде још даље – тиме што је Повељи ЕУ о основним правима признао исту правну снагу као и претходним Оснивачким уговорима о ЕУ – „висок ниво заштите животне средине“ је постало једно од основних људских права

11 6th Environmental Action Programme, доступно на адреси: http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/environment/l28027_en.htm.

12 *Green Paper on Integrated Product Policy COM (2001) 68 Final*.

13 *OECD Recommendation of the Council on Improving the Environmental Performance of Public Procurement of 23 January 2002, C(2002)3*.

ЕУ.¹⁴ Значај концепта зелених јавних набавки произлази из тумачења члана 3 Лисабонског уговора, односно захтева да „у циљу постизања усклађеног привредног развоја и стабилности цена, ЕУ као високо конкурентна социјална тржишна економија, мора бити усмерена ка пуној запослености и друштвеном напретку, али и највишем нивоу заштите и побољшања квалитета животне средине“.¹⁵

б) Директива 2004/18/ЕЦ о јавним набавкама

Директива¹⁶ наглашава да уговорне стране имају могућност и да се охрабрују да јавне набавке уговарају у складу са интересима заштите животне средине. У даљем тексту појашњава који су то конкретни начини на које јавна управа може да штити животну средину и партиципира у одрживом развоју, а да истовремено добије најбољу и цену и квалитет набављеног.¹⁷

Члан 23(3)(б) ове директиве дозвољава употпуњавање техничке спецификације захтевима у погледу заштите животне средине. Техничка спецификација садржи информације, захтеве и стандарде које тражена роба, услуга, добра или радови треба да испуњавају, а саставни је део уговора о набавци или тендерске документације. И Директива 2009/33/ЕЦ о „чистим“ возилима у члану 5(3) дозвољава употпуњавање техничке спецификације еко-захтевима, те одабир понуђача на основу критеријума најповољнијег утицаја на животну средину и највеће енергетске ефикасности.

Дакле, уговорне стране могу да прецизирају техничку спецификацију у погледу еко-стандарда и квалитета материјала, производа, робе или услуга, као и да прецизирају одређени начин и метод производње роба, услуга или извођења радова.¹⁸

Предвиђена је и могућност истицања захтева да производи или услуге задовоље спецификације истакнуте на било ком регистрованом еко-знаку у ЕУ или ван ње.¹⁹ Није дозвољено захтевати да роба

14 Марија Костић, Гордана Гасми, „Лисабонски уговор о ЕУ и корпоративна друштвена еколошка одговорност“, *Право и привреда*, бр. 7–9/2010, стр. 350–360.

15 Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union of 30 March 2010, [2010] *OJ C* 83/01.

16 Гордана Гасми, „Нови ЕУ стандарди о јавним набавкама радова, роба и услуга и значај за Србију“, *Право и привреда*, бр. 1–4/2009, стр. 270–283.

17 Из рецитала Directive 2004/18/EC, L 134/114.

18 Анекс VI и извод из рецитала Директиве 2004/18/ЕЦ, L 134/114.

19 Директива 2004/18/ЕЦ, чл. 23. ст. 6; Више о еко-знаку вид. Марија Костић (2009), „Еко-ознака као вид информације о производима“, *Право и привреда*, бр. 5–8/2009, стр. 80–92.

или услуга буде заштићена еко-знаком, већ еко-ознака може бити искоришћена као извор захтеване спецификације, еко-критеријум, основ за процену током фазе одлучивања о избору понуђача или као облик верификације.²⁰

Директива дозвољава наручиоцу да захтева од понуђача, а затим добављача, да испуњење уговорених обавеза реализују у складу са мерама еко-менаџмента.²¹ Наравно, овај захтев је дозвољено истаћи онда када природа нарученог посла или услуге оправдава примену шема или мера еко-менаџмента.²² Списак валидних еко-менџмент стандарда, попут ЕМАС шеме или релевантних међународних стандарда дат је у члану 50 Директиве 2004/18/ЕЦ.

III Систем јавних набавки у Србији са посебним освртом на „зелени“ критеријум

1. Генерална политика зелених јавних набавки

У Србији су зелене јавне набавке дефинисане као јавне набавке које поред цене воде рачуна и о животној средини и социјалној компоненти, и које имају значајан ниво учешћа јавности у одлучивању. Иако представљају један од стратешких циљева до 2015. године, искуство у њиховој примени је ограничено.²³ С друге стране, постоји свест и спремност да се почне са широм применом оваквих набавки, али је једна од кључних препрека недостатак адекватних знања о доступним производима, услугама и процедурама јавних набавки без негативних социјалних и еколошких утицаја. Да би се овај циљ успешно реализовао, централно место морају заузети активности везане за енергетску уштеду у сектору јавног саобраћаја и објектима којима располаже држава. Такође, укључивањем социјалног аспекта јавних набавки остварују се циљеви инклузивног развоја, док њихово комбиновање са критеријумима заштите животне средине представља интегрисани приступ одрживом систему јавних набавки.

Треба нагласити да многе активности у области јавних набавки које се примењују у Србији, упркос томе што се не означавају као „зе-

20 *European Commission Green Public Procurement Training Toolkit, Green Public Procurement and European Eco-label, Fact sheet, 2008.*

21 Директива 2004/18/ЕЦ, чл. 48(2)(ф).

22 *European Commission, Buying Green! A Handbook on Green Public Procurement, 2nd ed., Publications Office of the European Union, Luxemburg, 2011, стр. 36.*

23 „Студија о достигнућима и перспективама на путу ка зеленој економији и одрживом расту у Србији“, *Национални извештај за Светску конференцију о одрживом развоју „Рио+20“*, Рио де Жанеиро, 20–22. јун 2012. године.

лене“, имају њихове карактеристике. Примери су набавке рециклираног папира и материјала, еко-детерџента и средстава за чишћење, енергетски ефикасних уређаја у области информационих технологија, возила са смањеним нивоом емисија штетних гасова, процедура набавки хране за школе и сл. Свакако, у будућности треба у већој мери подстицати и ширити спектар конкретних мера које су усклађене са концептом ЗЈН, као нпр. коришћење енергије из обновљивих извора, производњу одрживог намештаја са смањеним негативним утицајем на природне ресурсе, ширење спектра производа означених еко-знаком итд.

У сваком случају, искуства држава чланица ЕУ нам већ сада поручују да је за адекватну промоцију ЗЈН неопходно усвојити Национални акциони план о зеленим или одрживим јавним набавкама. Тек тада можемо говорити о постојању политике зелених набавки на националном нивоу, у правом смислу те речи.

а) Нови Закон о јавним набавкама у светлу модела зелених јавних набавки

У Србији је 2012. године ступио на снагу нови Закон о јавним набавкама.²⁴ Водило се рачуна да се дефинишу решења која би спречила евентуалне злоупотребе, повећала ефикасност контроле, ефикасност и брзину поступака, при том водећи рачуна да предложена решења буду усклађена са директивама Европске уније и добром праксом јавних набавки из држава чланица.

Мишљења смо да, у домену зелених јавних набавки, нови Закон пружа одличан основ за разраду и даљу примену овог концепта у Србији. Унети су еколошки стандарди и стандарди енергетске ефикасности као могући делови техничких спецификација. У делу 3 „Начела јавних набавки“, као једно од основних начела дефинисано је и начело заштите животне средине и обезбеђивања енергетске ефикасности, те га у члану 13 цитира: „наручилац је дужан да набавља добра, услуге и радове који не загађују, односно који минимално утичу на животну средину, односно који обезбеђују адекватно смањење потрошње енергије – енергетску ефикасност и да када је то оправдано као елемент критеријума економски најповољније понуде одреди еколошке предности предмета јавне набавке, енергетску ефикасност, односно укупне трошкове животног циклуса предмета јавне набавке.“

Члановима 70–74 Закона регулисане су техничке спецификације и њихово коришћење у поступку јавне набавке. Одређена су четири

24 Закон о јавним набавкама Републике Србије (Сл. гласник РС, бр. 124/2012; у даљем тексту: Закон). Закон почиње са применом од 1.4.2013.

различита начина одређивања техничких спецификација, а изричито је прописана и могућност да карактеристике или захтеви функционалности предмета набавке могу укључивати и еколошке карактеристике, односно, уређено је коришћење еколошких спецификација и ознака и захтева и ознака у погледу енергетске ефикасности. Њихово коришћење условљено је испуњењем одређених услова, дефинисаних Законом о стандардизацији.²⁵

III Закључна разматрања

Евидентно је да је концепт зелених јавних набавки релативно нов приступ реализацији јавних набавки, како на нивоу ЕУ, тако и на нивоу држава чланица. Уколико имамо то у виду, онда се ситуација у Републици Србије може оценити као више него задовољавајућа. Међутим, у оквиру ЕУ се константно разрађују даље мере за његову ширу имплементацију, па би такав приступ требало следити и у Србији.

Политика Европске уније је децидна и доследна у намери да се еколошки стандарди уводе и имплементирају у свим секторским политикама, како би се испуниле обавезе о побољшању квалитета животне средине дефинисане Лисабонским уговором. Одрживи раст и развој су императивни циљеви Уније и држава чланица, а примена заједничких стандарда зелених или одрживих јавних набавки једна од мера која ће сасвим извесно умногоме допринети његовом остварењу. Подстицање веће производње еко-производа и услуга широм Европе, те учвршћивање позиције ЕУ као светског лидера у заштити животне средине и промоцији одрживог развоја, примарни су кораци на путу реализације постављеног циља.

Иако исходи мониторинга и извештаји Европске комисије јасно указују на тренд раста примене концепта ЗЈН у Европској унији, можемо закључити да су досадашњи резултати још увек скромни и да су неопходни додатни планови и мере. Постојеће су делимично успешне, јер нису све државе чланице које су их примениле постигле и очекиване резултате. То је мотивисало Европску комисију да већ узме у разматрање могућност поштравања степена правне обавезности овог концепта и његове заступљености приликом оцене стања општих тржишних услова у некој држави чланици.

Србија је показала извесне конкретне напоре и резултате у увођењу стандарда зелених јавних набавки, како у политичке, тако и закондавни оквир. Међутим, практична примена је и даље више него скромна, а евидентно је да се то може променити једино уколико се,

25 Закон о стандардизацији Републике Србије, (Сл. гласник РС, бр. 36/09).

пре свега, дефинишу и спроведу мере развоја тржишта еко-производа и услуга. Без широког спектра овакве понуде, концепт зелених јавних набавки остаје само политичко-демагошки фактор. Истовремено, треба приступити и изради Националног акционог плана о ЗЈН који ће бити усаглашен са највишим европским и међународним стандардима.

Marija KOSTIĆ, PhD

Associated Professor at Singidunum University, Belgrade

Gordana GASMI, PhD

Associated Professor at Singidunum University, Belgrade

“GREEN” PUBLIC PROCUREMENT IN EUROPEAN UNION AND ITS IMPLEMENTATION IN SERBIA

Summary

The concept of green public procurement (hereafter: GPP) is defined by the European Commission as “a process whereby public authorities seek to procure goods, services and works with a reduced environmental impact throughout their life cycle when compared to goods, services and works with the same primary function that would otherwise be procured”. Implementation of this principle has a double effect – develops sustainable consumption and maintains economic growth. GPP is a model of public procurement which is conducted on a voluntary basis, which means that EU Member States and public authorities independently decide on the extent of its implementation. This model has been already used in addition to EU Directives on Public Procurement, and thus public authorities in Europe procure energy-efficient computers, office furniture, sustainable wood buildings with low energy consumption, recycled paper, organic cleaners, etc. The aim of this paper is to convince relevant stakeholders in Serbia to promote implementation of this concept to a higher extent than the existing one.

Key words: *green public procurement, sustainable consumption and economic growth, the impact on the environment.*